

Tips til deg som et blitt tillitsvalgt

Ja, så står man der... Man er valgt etter reglene i hovedavtalens kapittel 5.4. Melding om valget er gitt til bedriften. Og du har registrert deg som tillitsvalgt på Mine sider på flt.no. Hva nå?

Her skal du få en introduksjon til rollen som tillitsvalgt og oppgavene dine. Du får vite hva rettighetene dine som tillitsvalgt er. Og du skal få sju råd om hvordan du bør jobbe.

Hva handler rollen som tillitsvalgt om?

«Vi har det jo ganske bra her på jobben, så vi trenger egentlig ikke en tillitsvalgt.» Hørt den før? Ofte bunner en slik kommentar i at man ikke vet hva en tillitsvalgt faktisk er. En tillitsvalgt har to roller i arbeidshverdagen.

1. **Ombudsmann.** Tillitsvalgte skal påse at prosedyrer som er bestemt i lover og avtaler blir fulgt. Det sikrer forutsigbarhet og rettssikkerhet for alle. Hvor viktig dette er blir synlig for mange i situasjoner som nedbemanning, ved oppsigelser mv. Her skal tillitsvalgte passe på at arbeidsgiver «følger boka» slik at det f.eks. ikke blir tilfeldig hvem som må gå.

2. **Ordfører og dialogpartner.** Tillitsvalgte skal hevde ansattes interesser i alle former for forhandlinger, drøftinger eller samarbeidsdialoger med arbeidsgiver. Slik blir ansattes interesser anerkjent og lyttet til som legitime i møtet med arbeidsgivers planer, meninger og verdier.

De ansattes rett til å ytre avvikende syn, meninger og interesser overfor arbeidsgiver er en sentral del av vårt demokrati. Dette er sikret i arbeidsmiljøloven § 4-2. Ved å legge til rette for dialog gjennom drøfting eller forhandling kan ansatte, gjennom tillitsvalgte, gi sine synspunkter og fremme krav før endelige beslutninger fattes av arbeidsgiver. På den måten styrkes også beslutningsgrunnlaget før viktige avgjørelser tas i bedriften.

For at denne dialogen skal være reell må ansatte og tillitsvalgte få nødvendig informasjon fra arbeidsgiver. Det krever også at arbeidsgiver har en holdning om at man møtes som likeverdige parter, slik Hovedavtalen sier.

Hvilke oppgaver har du som tillitsvalgt?

Grovt oppsummert har du fire hovedoppgaver:

1. **Sikre medbestemmelse for de organiserte ansatte,** i forhold som direkte og indirekte påvirker deres lønns- og arbeidsvilkår. Hovedavtalen beskriver en rekke slike forhold.

2. **Forhandle på vegne av de organiserte ansatte.** Det kan være i

- tvistesaker som handler om hvordan lov- og avtaleverk skal forstås
- bistandssaker på vegne av enkeltmedlemmer eller en gruppe medlemmer
- forhandling om lokale særavtaler som omfatter alle ansatte i bedriften
- forhandling om lokale samarbeidsavtaler mellom tillitsvalgte og bedriftsledelsen

3. Passe på lover og avtaler følges. I dette ligger også å passe på at ulike prosesser følger riktig prosedyre. Ja, som tillitsvalgt har du faktisk et ansvar for å passe på at arbeidsgiver ikke bryter lover og avtaler. Dessuten har du selv et ansvar for ikke å inngå avtaler med arbeidsgiver som er dårligere enn bestemmelsene i lov- og avtaleverk.

4. Medvirke til et godt samarbeidsklima i bedriften. Du skal

- bidra til et konstruktivt samarbeidsklima mellom arbeidsgiver og ansatte
- bidra til at tvister søkes løst ved forhandlinger med arbeidsgiver
- skaffe deg nødvendig kompetanse ved å delta i tillitsvalgtopplæring
- ikke tilskynde eller medvirke til ulovlige konflikter
- ikke legge ned vervet ditt i forbindelse med konflikt
- som tillitsvalgt ta hensyn til at produksjonen skal lide minst mulig skade

Hvilke rettigheter har du som tillitsvalgt?

Som tillitsvalgt har du rett til innflytelse på vegne av de ansatte. Men det krever at du har et mandat til å opptre på vegne av medlemmene, og dette står i Hovedavtalen:

- Tillitsvalgte kan forplikte de organiserte ansatte i spørsmål som angår deres lønns- og arbeidsvilkår.
- Tillitsvalgte har rett å bistå medlemmer i klagemål overfor bedriften eller i ærend som bedriften har overfor det enkelte medlem. Dette innebærer blant annet å bistå medlemmer i møter med arbeidsgiver eller å forhandle på vegne av medlemmene.

For at du skal kunne utføre dine oppgaver som tillitsvalgt slik de er ment, har Hovedavtalen bestemmelser om de tillitsvalgtes arbeidsforhold. Det handler om

- nødvendig tid til å utføre oppgavene (se for øvrig egen artikkel i verktøykassen om tid til tillitsvalgtarbeid)
- at du skal ha betalt for tillitsvalgtarbeid og møter både i og utenfor arbeidstid, og at arbeidsgiver ikke kan hevde at tillitsvalgtarbeid kun skal utføres på fritiden
- rett til å tjenestefri for å delta på tillitsvalgtopplæring mv
- rett til å tjenestefri når forbundet innkaller deg til møter og forhandlinger, når du skal delta i faglige delegasjoner eller brukes som foreleser/kursleder for forbundet.

7 råd om hvordan du bør jobbe som tillitsvalgt?

- 1. Start i fredstid.** Ikke vent til det tilspisser seg med kritikk, konflikt og akutte situasjoner. En fin inngang til å bygge opp et godt og varig partssamarbeid, er å etablere månedlige drøftinger.
- 2. Gå fram slik:** Be om en samtale med arbeidsgivers representant. Du kan vise til Hovedavtalen § 2.3 med formål om å etablere månedlige drøftingsmøter slik det er beskrevet i hovedavtalens kapittel 9. Husk å si at du vil at det skal settes opp protokoll fra møtet. Og tilby deg gjerne å være den som gjør det. Møter du motstand på ønsket om protokoll, må du spørre om hvilken hjemmel arbeidsgiver har for å nekte dette siden hovedavtalen § 2.3 er klar her.

Regelmessige møter etablerer en dialog og et fundament for å ta opp vanskelige saker seinere. Gjør møtene korte og effektive. Er det ikke noe å ta opp, så konstater dette i møtet og gå hver til deres. Det viser fleksibilitet. Og ikke slå til med det mest kritiske du kan finne første gang dere møtes.

2. Du spiller en rolle. Husk at du er en budbringer for medlemmenes holdninger og synspunkt, enten du er enig i det eller ikke. Det er lov å minne arbeidsgiver på å skille sak og person, og at arbeidsgiver er tjent med at alle perspektiver blir kjent så tidlig som mulig før beslutninger skal tas. Som tillitsvalgt kan du legge frem den usminkete og ærlige sannheten som arbeidsgiver ellers ikke kan få tak i. Den kan arbeidsgiver velge å høre på eller overse, men klarer man å unngå konflikt og motstand rundt en beslutning, øker sjansen for at det blir en beslutning til beste for bedriften.

3. Vis deg som ansvarlig. Diskuter de tingene dere er opptatt av i et språk og med en vinkel arbeidsgiver respekterer og lytter til. Arbeidsgiver er opptatt av ting som produktivitet, kvalitet, leveringspunktlighet, kompetanse, HMS og sykefravær.

Hvordan mener du at de ansatte best kan bidra til dette? Har dere forslag til ting som kan gjøres annerledes? Er det smarte tiltak som bør gjennomføres? Hvordan kan dere samarbeide på best mulig måte?

4. Protokoller alt alltid. Protokoller bidrar til ryddighet i samarbeidet med arbeidsgiver. Få med hva dere er enige – eller uenige – om. Og hva som skal skje videre i sakene. Alle parter skal signere protokoller, selv om det står at man er uenige.

Se for øvrig en film i *Dine verktøy* som går nærmere inn på hva en protokoll skal inneholde.

5. Spør om hjemmel og vis til formål. Møter du motstand? Får du ikke være representert i møter eller blir informasjon holdt tilbake? Sier arbeidsgiver at de ikke ønsker dine synspunkter? Spør hvilken hjemmel arbeidsgiver har for dette. Vis til formålet med hovedavtalen kapittel 9. Men opptre pragmatisk. Det er ikke klokt å prøve å belære arbeidsgiver om lover og avtaler.

Hvilken avtale du selv er knyttet til finner du på *Min side* på flt.no. Skal du representere andre og trenger andre avtaler, er de også tilgjengelige på nettsiden.

6. Ring etter råd. Dersom du er usikker på hvilke lov- eller avtalebestemmelser du skal vise til i en sak kan du spørre en mer erfaren tillitsvalgt i din avdeling om råd. Får du ikke tak i avdelingstillitsvalgt eller regionrådgiver, kan du ringe arbeidslivsavdelingen i forbundet sentralt. Men forsøk lokale krefter først. Da bygger du opp ditt eget nettverk.

Avdelingen du hører til og hvem som er din avdelingstillitsvalgt finner du på *Min side* på flt.no.

7. Samle flere – informer og deleger. Bruk medlemmenes kompetanse i arbeidet. Du kan også søke samarbeid med tillitsvalgte i andre klubber. Selv om dere ikke er enige i ett og alt kan dere dra veksler på hverandres styrker og ressurser. Ulike perspektiver og tilnærminger er nyttige.

Som tillitsvalgt har du mange oppgaver. Du skal være ordfører med meningers mot, men også diplomat, du skal kunne lover og avtaler, du skal være en systematiker med orden i papirene, du skal være sterk på relasjoner og empati når dårlige nyheter skal overbringes og vanskelige prater tas, du skal være kreativ og finne nye veier til å oppnå resultater, og du skal være flink til å informere andre. Det er vanskelig å være god på alt dette. Form er lag rundt deg og lær deg å sette pris på folks ulike bidrag